

ÊLULE 2026

KIRMANCKÎ

ŞARISTAN

BACAR

ÊNDÎ BES O
LOOO!

OH
MY GOD!

Mam Cici nusna

QEHREMAN LA
NETEWEPPERWER

ŞAREDARÎYA AMEDÎ YA ŞARISTANÊ GIRDÎ

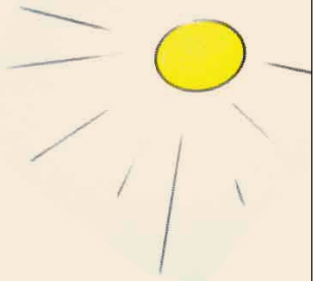
BAJAR

ÎLONE 2026

QEHREMAN
LA NETEWEPERWER

HOMAYO,
DE ÊNDÎ BES
O LOOO!

KEKO
KEKO, ÇETO Û GERMÊ CEHENEMÎ

DOMANÊ MEMRÛDÎ

GELO KAM A NO?

HÎPOKRAT

DEDEKTÎFÊ KUÇEYANÊ TENGAN ZILKIF

QIRIX

Doğan Güzel

KEKO

KEKO, ÇETO Û GERMÊ CEHENEMÎ

NEV ÇETO, NÊKEWENO SEREVÊ MI. HEYATÊ EXÎRETÎ YO BÊPEVNÎ... YANÎ SENÎ? HETA Û HETA?... PEY CÛ TI VATEVAN Û QISEYANÊ EV DE EWNENÎ TI VANÎ QEV EYVÎ ZEÛS O... ZEÛSÊKO MODERN. HAHO, HELA A MESELEYA HURÎVAN EST A YA...

EZ ZÎ SEY TO VANA KEKO

...Û DAVÎŞ WERZENO DEWAYA KOLETÎ Û CARÎTÎVE KENO LA NÊ MISILMANÊ MA TENYA VANÊ NEV, NÎNAN KITAB ŞAŞ WENDO Û NÊZANA ÇI... TI VANÎ QEV NO "ÎNQLAP TARÎHÎ" YO Û DÎMA MA DO WERZÎME VAJÎME NEV, ÊNDÎ QEBUL NÊBENO... TI ÇI FIKIRIYENÎ APO SALIH, NO DAVÎŞ ŞAŞ WANENO YAN ŞÎMA EREBKÎ NÊZANÊ?

EHM, HOMA BELAYÊ Ê NETEWEPERESTAN BIDO. QURANÎ XO RÊ KENÊ HÎLE. EHM... YANÎ EZ WÎNA FIKIRIYENA.

...MA WÎNÎ NÎYO, XALÊ ZILKIF? KAMÇÎ HUKUMET BÎVÊNE NIKÂ RÊWNA TEDE ŞÎBÎ LA SEBA KE DEWA MISILMA-NÎVE KENO ŞAR ÎNAN QEBUL KENO. DIZO BO ZÎ DIZOÊ ŞÎMA YO MA NEY? XORA DÎN Û ÎMAM PÊRO BÎYO PERE...

HAHO, GAŞO EZ BÎBÎ WELATPARÊZ ZÎ RÊYNA NÊ KURT-ÇIYAN RA PAK NÊBÎYA

...SEBA KE XO WAVÎRÊ ÎSLAMÎ VÎNENÊ LAZÎMÎYA ÎNAN BÎ EHLEQÎ ZÎ ÊNDÎ ÇIN A. MAŞALA HER ÇI TENYA ÎNAN RÊ SERBÊST O... XORA DÎNÊ XO KERDO SEY LASTÎK. ÇI BIWAZÊ EŞKENÊ BIKERÊ ZERÊ CI LA EHLEQO BAŞ NÊKENÊ CI... MA ŞERM NÎYO MA DÎMA NÊ SÎSTEMÎ ŞÎME Û KEVEYÊ HOMAVÎ DE PROPANGANDAYA DEWLETE BIGOŞOARÎME?

EHM, TI ZÎ RAŞT VANÎ LAJO LA...

BES O, XELAS... HETA NIKÂ MI ŞÎMA ÎDARE KERDÎ LA ÊNDÎ MECBUR MENDA KE NEV BIKÎ. ÊNDÎ ŞÎMA Û ADIRÊ CEHENEMÎ... Ê DE KEREM KERÊ...

SENÎ?!

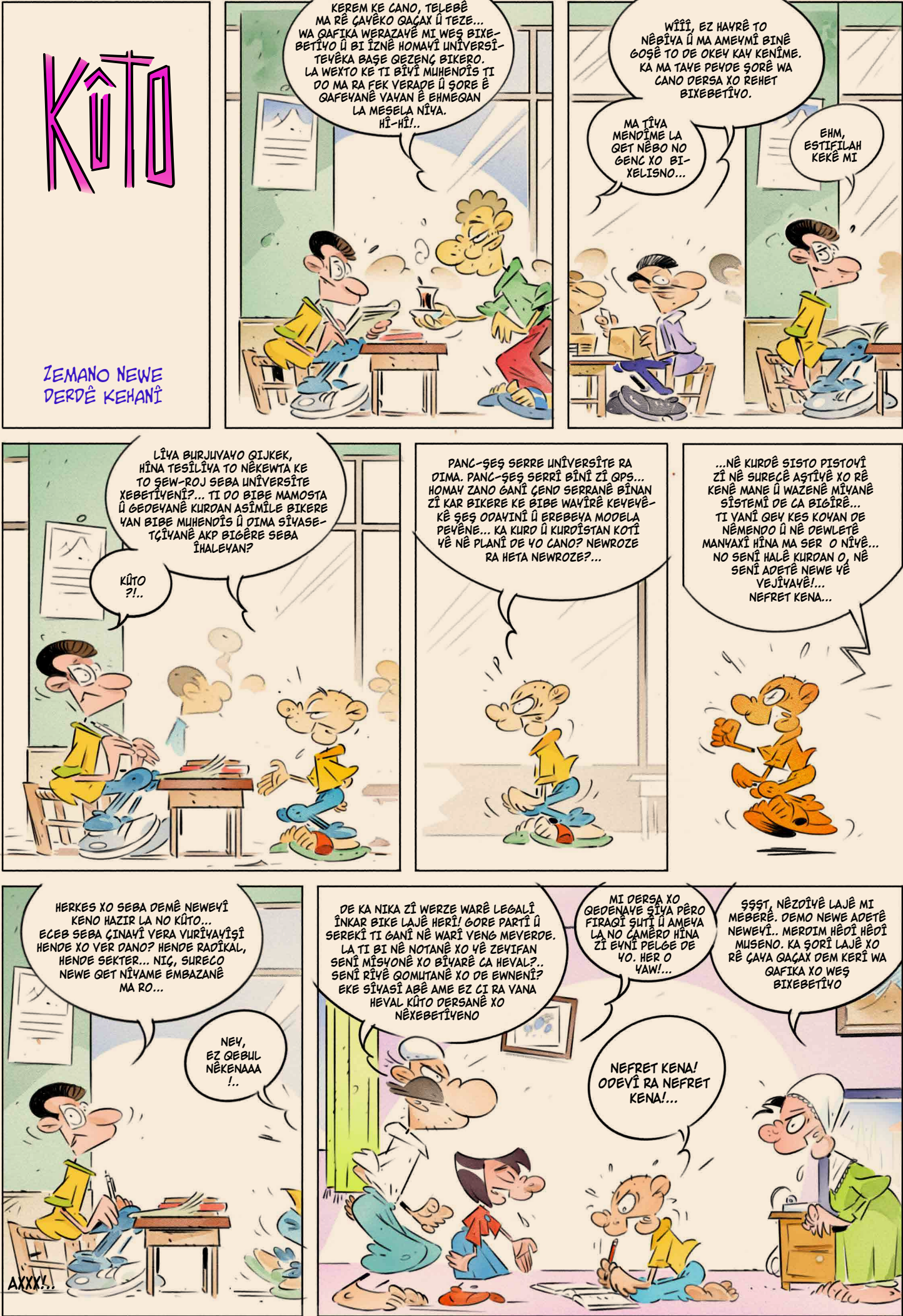
TO DÎ ZALIMÎ SENÎ GLÎMA PADAWE. MA VA KEVEYÊ HOMAVÎ DE XO TENE BIKERÎME HONIK Û EMBAZANÊ XO YÊ QEHWE DE BÎNEV XOSEBERE BIKIRÎME LA NO BEKÇÎVÊ SÎSTEMÎ... TI VANÎ SE YANÎ MELE, DEMA KEWENA CAMÎVE ÎRADE Û FIKRÊ XO TEBER RA VERDANA?

TEBER SEY CEHENEMÎ YO LA ZERE DE JÎ SÎSTEMÊ TC... HOMAYO, DE ÊNDÎ BES O LOOO!

EKE BÊRÊ XO RÊ KEVFÊ GLÎMA BIKERÊ MESELA ÇIN A. LA SÎYA CAMÎVE DE NÊ CIWANÊ KURTÇÎ BENÊ FÎLOZOF. WA ŞORÊ XO RÊ KEVEYANÊ XO DE BIKEWÊR MÎYANÊ FIKRANÊ KUR Û DÛRAN HEVRAN. TÎVA EHLEQÊ CEMAATÊ MI BENO XIRABIN.

LO LO MELE, NIKÂ NO ÇIK BÎ WÎNA GIDÎ? BÎEWNÂ NA YA TO RA VANA, YA GLÎMA AKENA YAN ZÎ MA PÊRO PÎVA TER-KÊ CEMAATÊ TO KENÎME. XO RA CEMAATÊ TO KÊMÎ YO...

MAEŞÊ TO BÎ RAVA XO EZ DANA LÎYA. REW!..

KEKO

QUMARA HERAME Û QÛMARA NEHERAME

ERO SEDOYO PÎNC, TI ŞERM NÊKENÎ NÊ GENÇANÊ MA BENÎ KENÎ MÎYANÊ TÊKILIYANÊ XO YÊ BAHÎS Î QUMARÊ! TI ZANÎ WAWÎRÊ KAR Î MEASÎ YO ÇOKA ÇIM VERDO EV? EKE REYNA TI NÊZOTÎVÊ EV ŞORE, SONDE HOMAYÎ BO EZ O

E..EFÛ BIKE KEKO. TOBE HERAM KEKO...

NA SATOREEE...

SA.. SATOR !..

TI TÎVA BÎRA ROŞENÎ YAN MÎLETÎ KENÎ SERXOŞ DIMA ZÎ MÛSNENÎ QUMARÊ!.. KE REYNA TÎVA GELEBELIXÊ QUMARÊ BIVÎNÎ EZ ZANA SE KENA!...

REYNA PIRO DE WA VENG ŞORO ESNAFANÊ BÎNAN ZÎ. MESQED MESAJ...

SEEEQ!

ERO BÊNAMÛSO PÎL, EKE QUMARÊ Î BAHÎS MEBO KAM BI NÊ ŞERTAN TO RA DEYN GÊNO! VERÎ GENÇAN MÛSNENÎ NÊ ÇIYAN DIMA ZÎ DEYNÊ HERAMÎ DANÎ. Ê QUMARÊ KAY KENÊ LA TI QEZENG KENÎ, NEV! BÊNAMÛS!

HAHO BISMILA!

MESELA DEYNÎ ZÎ HAL BÎYE. PEREVÎ VERÎ BIAÇARNE BIKE DOLAR, TEMAM? NAVE RA PEV NE DEYN, NE QUMARÊ NÊ ZÎ ŞIKAVETA XALTIVE WAZENA. FEHM KERDO RIZGO? NAVE RA PEEEV...

SOZ KEKO, SOZÊ HOMAYÎ..

TI VANÎ SE ÇETO, ME QEZENG KERD YAN?...

NO BAHÎS O KEKO, NÊ ÇIVÎ BELÎ NÊBENÊ. LA RIZGOVÎ MESAJ GIREWT. ŞANSÊ MA EST O YANÎ

HOMA TO RA RAZÎ BO KEKO. RIZGOVÊ MI NASÎHATÊ TO GOÎŞDARÎ KENO. ASMÊK O LAJÊ MI OYUNAN RA FEK VERDO RA. NÊ Ê KUÇEVAN NE ZÎ Ê TELEFONÎ... NA ASME ZÎ XEVRE TO MEASÊ XO TEMAM ARD KEVE.

ÇIMÊ MA ROŞNÎ BÊ XALTÎ!

KEREM KE ÇETO, KE-KOVÎ NO PERÊ HEQ KERD. VA EZ HEFTEYÊK DE DO RIZGOVÎ QUMARÊ RA DÛRÎ BIFÎNÎ Î WINÎ KERD. WEXTO KE KEKO KEWENO ŞERTAN TIM QEZENG KENO YAW.

TERKKERDÎŞÊ QUMARÊ Î BAHÎSÎ MERDIM KEWENO ŞERTE GELO? GORE MI HOMA NÊ ÇIVÎ SEV XÊRÎ QEBUL NÊKENO. Î NO KEKO WARIŞT MA ZÎ KERDÎME ORTAXÊ GUNAYA XO.

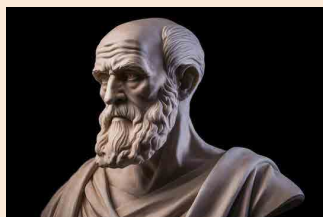
ERO QUMARCÎ, TO RÊ ÇI KARÊ HOMAYÎ RA. KA TI PERANÊ XO BIDE HELA. QUMARCÎYO TEWR XIRAB O YO KE NÊZANO VÎNDÎ BIKERO... MA Î XALTÎ Î RIZGARÎ QEZENG KERD, TI ZÎ VÎNDÎ... QUMARA HELALE

HEVA WÎLÊ, HENDE WEXTO EZ QUMARÊ DE PEREVAN KENA VÎNDÎ, NA REVA VERÊN A KE GET NÊNO ÇIMANÊ MI VER. WA ROJÊK KEKO MI RÊ ZÎ NASÎHATAN BIKERO YAW

Mam Cici nusna

GELO KAM A NO?

HÎPOKRAT

(Verê Mîladî 460 -370)

Hekîmo îyonyayij o ke sey awankerdoxê tibê zanistkî êno zanayene.

Ma Hîpokratî bi rêz yad kenîme çunke ê dewrêk de wendegehêkê tibê zanistkî ronayo ke merdiman bawer kerdêne ke nêweşî xezebê îlahan ê. No wendegeho ke Hîpokratî Girawa Kosî de ronayo, merkezanê tibî yê tewr girînganê dewrê entîkî ra yew bîyo. Hîpokrat ra verê, hekîman bi nameyê Asklepiosî yo ke sey îlahê tibî êno qebulkerdene, sond werdêne. Hîpokratî no vurnayo, verê etîk vato û metnê Sondê Hîpokratî nuşt. Ê dewrî de êdî ke senî doktorîye ameya kerdedene merdimî lazimîye dîya ke taye qeydayanê etîkan dîyar bikero.

Gore bi Hîpokratî, qaydeyê tibî yo verên, prensîpê "Verê zarar mede!" yo. Beno ke Hîpokrat zaf reyan rastê doktoranê ke eyarê destê xo çin o, ameyo. Ez heneke kena la sondê Hîpokratî, metnêk o ke erjê xo vîndî nêkeno û tewr zî ganî bêro rojanekerdene.

WERDÊ ŞIMA WA
BIBO DERMANÊ ŞIMA,
DERMANÊ ŞIMA ZÎ
WERDÊ ŞIMA.

Ez biwanî ti goşdare. Hîpokrato ke sey piyê tîbî êno namekêrdene m.v. 460 de îstankoy de maya xo ra bî.

Perwerdeyê xo yê tîbî piyê xo herakîdesî ra girewt. Ê deman de hekîmiye pî ra derbazê lajî biyêne. La tabî herkes beno ke qase piyê xo zîrek mebo.

Ê dewrî de ameyêne bawerkêrdene ke nêweşî xezebê homayan ra kewenê kar.

Hîpokrat hekîmo tewr verên o ke tespît kerd o ke nêweşî sebananê tebîî yan zî fizîkiyan ra kewenê kar.

Keşf kerd ke fikr û hîsiyatî zerrî de ney mezgî de ênê ra.

Ma eşkenê vajê ke hekîmo tewr verêno ke sînoran nas nêkeno. Yunanîstan û anatolîyaya verêne ra gêra û zaf nêweşî tedawî kerdî.

NÊ HEQÊ TEDAWÎ ÊDÎ BI HAKAN MEDERÊ LOO! EZ HENDE HAKAN SE KERA?

XO PÊ MEDEJNE DOKTOR BÊG, EZ NA REY HEQÊ TO YEWVER DANA.

Peynîya gêrayîşanê xo yê tîbî de agêra bi cayo ke ameyo dinya, girawa kosî û tîya mekteba tîbî ya rasyonelîste ya tewr verêne naye ro.

EZ NEY SEY WEZÎFEYÊ TERMÎNÎ BIGÊRA MAMOSTAYÊ MI? MI KÊ KERO WEŞ ANCIYA ANA CAYÊ CI DE NANA RO?..

Mekteba xo de kesê ke benê doktor înan rê sondê xo dano wendene. Qaydeyê sondî yo verên "verê zerar mede" yo.

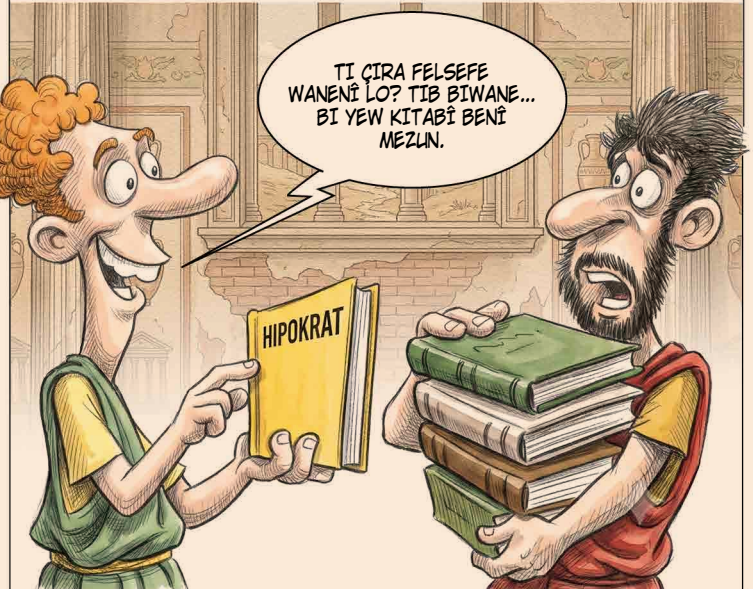
HIIMM... DEMA WEXTO KÊ TI TIRAŞ BÎY TO XO KERO NO HÂL...

EEE... KONTENJANÊ MA BÎYO PIR EZ QIDA. BIEWNE KÎŞTA MA DE MEKTEBA FELSEFE ABÎYA. TI ŞO BIEWNE UCA EZ VANA.

Xebatê xo kerdî kitab û 20 seserra ra zêde dinyaya tîbî de sey çimero sereke ame wendene dayene

TI ÇIRA FELSEFE WANENÎ LÔ? TIB BIWANE... BI YEW KITABÎ BENÎ MEZUN.

Nêweşîyê sey zature, kanserê pişke, sîyanotîk û nêweşîyê zerrî tewr verî hîpokratî pênas kerdê

TEMAM LO, FEK TIRA VERADE! ÊDÎ LAZIM NÊKENO TI NAME BINE NÊWEŞÎYE RA!

MEKE EZ NIKÂ DOZ KENA. EEE EMIN... EMIN VAJÎME... EWK...

Gore bi hîpokratî zafêrîyê nêweşîyan werdê ma ra kewenê kar.

TI HEQDAR BÎYÎ MAMOSTA. MI AŞXANE DE WERD NÊECIBNA COKA WINA BÎ.

HÎPOKRAT M.V. 377Î DE ŞARISTANÊ LARÎSSA DE MIRENO Û...

EZ XO NINERÎ HEWN RA XO RAXELESNÎ NEY RA...

Mam Cici nusna

QEHREMAN LA NETEWEPPERWER

1920-1950: estor, cinî, çeke...

Lorem ipsum

Seba ke rojname û kovarê rastgiran caran nêkewtêne keyeyê ma, ez vana qey mi nê tewir qehremanê xêzeromanan mîyanê serranê 70 de şinasnaybî. Beno ke mi verî kovara Karaoğlanî şinasnaybîye ke yew taxa Çewlîgî de, mîyanê ê kovaranê xêzeromanan ê wendeyan de bîye ke kasayanê meyweyan ê texteyinan ser o ameyêne rotene. Beno ke mi beşê Kara Muradî rîpelanê yew rojname ra cehd kerdîbî ke biwanî ke erzîyaybîye bi erdî ser. Mi kovarê xo cîrananê xo reyde vurnayêne, beno ke zî mi macerayêka Tengizî ya kovara Tercüman Çocukî wîna wendîbîye. Mi vîr nêyeno ke mi verî kamcîn qehremano şîmşêrdar şinasnayo la ez emîn a ke ê verî gawiro xayîn û zalim kîştî, dima zî hêzê Tîrkan o bîn o berz musnayo bi cinîya gawirî ya ciwan û rindeke. Ê deman de, ê her rojnameya rastgire yew qehremanê xo yê xêzeromanî yo Tîrk û şîmşêrdar est bî. Ma bawer kerdêne ke Rojnameya Cumhuriyetî çepgir a coka kewtêne keyeyê ma, na kovare de qehremanê xêzeromanî Abdulcanbaz est bî ke bi xêze, karakter û ziwanê xo ê bînan ra cîya bî. Mi Abdulcanbaz bi sînitîş û coş wendêne la serran ra pey mi fehm kerd ke ey de zî sewbîna neteweperwerîyêk bîya. No mewzûyê nuştayêkê bînî yo la heya ez nana ra xo; herçiqas bêçeke bo zî ê mi zî qehremanêkê

min o neteweperwer est bî. Aziz Nesinî hîkayeyê Abdulcanbazî yê verênî nuştîbî, dima Turhan Selçukî hem nuştîbî hem xêz kerdîbî, no Abdulcanbaz netede, mi hîç qehremanêko neteweperwer teqîb nêkerd. Xêzeromano neteweperwer yew tewîro winasî bî ke tenya gama ke ez rastê ci ameyêne mi wendêne la demo ke mi wendêne zî mi înan ra qet heyecan nêgirewtêne û xo nêzdîyê ci hîs nêkerdêne.

Ez domanê keyeyêk bîya ke tede kîrmanckî ameyêne qiseykerdene û beyîtê alevîyan ameyêne goşdaritene û ê kitab, rojname û kovarê ke mi wendêne, tede aîdê keyeyê ma çîyek çîn bî. Coka nê qehremananê xêzeromanan ra heskerdiş mumkun nêbî ke tede her kes o ke Tîrk û Misilman nêbî ameyêne cezakerdene. Ê xêzeromanan de hamasetî, mi ser o tesîr nêkerdêne çünke hişmendîya nasnameyî ya ke ê emrê min ê qijî de aver şibî, rewna vurîyaybî duştê nê çîyan de bîbî refleksêk. Serranê wîna qîjan de, seba domanêk barêko giran o ke kulturê ci yo ke êno înkarkerdene bibo nasnameyê ci. Ez zana no çîyêko bisihet nîyo la seba ke ez nêginaya dafa serdestî û înkare kulturenê cîyayan, ez rewşa

Aziz Nesin, karakterê
Abdulcanbazî sey karakterê
rayberê turîstan o hîlebaz,
hîlekar û zîrek dizayn keno.
Turhan Selçuk nê karakterê
xirabî gêno û vurneno keno
karakterêk o ke şexsîyetê xo
bêqusir o û demê
Osmanîyan ê peyênî
de cuyayeno.
Abdulcanbaz êdî
temsîlkarê nasnameya
Tîrkan a berz o.

xo ya nikayine de problemêk nêvînena. Ez her çiqas ci ra hes mekera zî, qehremananê winasîyan estbîyayîşê xo hertim hayatê mi de domnayêne; her çiqas nêkewtêne keyeyê ma zî, teber de, her ca de est bîy. Kulturo populer çîyêko winasî yo: çiqas xo îzole bikerê zî kîmyayêka xo est a ke cayêk ra rêj beno û zeleşîyeno zihnî ra.

Her çiqas mi xêzeromananê tirkperwerî ge-ge wendê û pêroyê înanê ke adepte yê sinema bîyê temaşe kerdê zî, mi zanîtêne ke hende ke bieşka binusa ez na mesele de pîspor nîya. Coka mi cehd kerd ke seba tekrar wendişê înan ez bîresa weşananê dijitalan ê pêroyînan, sere de qehremananê sey Karaoglanî, Tarkanî, Malkoçoglu, Kara Muradî, Tolgayî û yê winasîyan. Peyê cû, ez roportajan ra gêraya ke mi zî tam vatêne ez ganî bi nê cîragîrewteyî dest pê bikerê: Suat Yalazo ke afirayox û xêzkerdaxê Karaoglanî yo, 15ê Nîsanê 2017 de nuştayê xo yê kuncikî yê Oda Tv de, yew vateyê Prof. Yalçın Küçük Xocayê xo neqil keno ke ey sey "Roşnîvîrê Tîrkan o Qalpaxin" name keno. Pêşinasnayîşî ra dima Yalçın Küçükî ey ra wîna vato;

"Tarîxê cumhuriyetê ma de, mertebeyo yewin yê Tirkperwerîye Nihal Adsız o, mertebeyo dîyîn Aptullah Ziya KOZANOGLU... Mertebeyo hîrêyîn zî ti yî..."

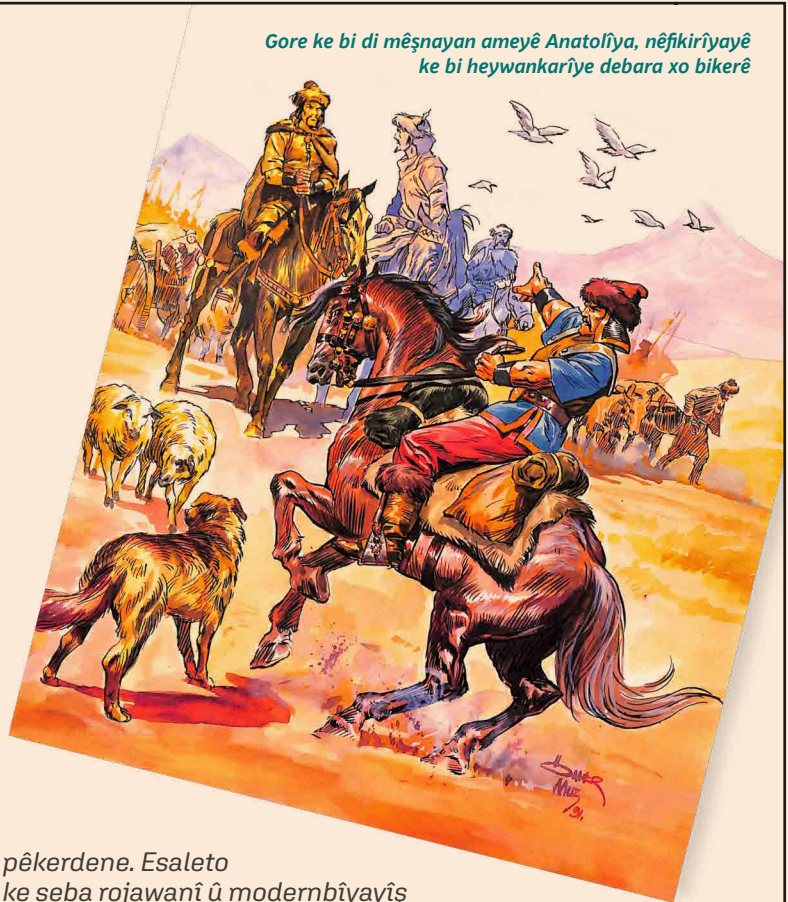

Na cumle rastîyêka şokkera eşkera kena: Tirkperwerî awankerdişê dewleta neteweyî de bîngeyêko esasî ya û vilabîyayîşê Tirkperwerîye de hîrê kesanê tewr tesîrdaran ra di kesî nuştux û xêzkerdaxê xêzeroman bîy. No senî bî? Seba fehmkerdişê nê averşîyayîşî ganî ma bîney peyde, serranê Cumhuriyetî yê verênan de bîewnîme.

Hîrê mertebeyî, yew nasname!

Cumhuriyetê neweyî de ke rayîrê dewleta neteweyî de aver şîno, ganî nasnameyêka neteweyî bêra afirayene ke tede tena yew millet est bo. Tewreyêkê kehenî ra ke osmanîyan ra mendbî û tede zaf kulturê etnîkî û bawerî pîya est bîy, tirkîti êna weçînitene. Seba ke pêro komel nê nasnameyêkê neteweyî yo ke nê weçînitîşî şansdarî ra vejîyayo, qebul bikero, xebatî ênê dest

Gore ke bi di mêşnayan ameyê Anatolîya, nêfikirîyayê ke bi heywankarîye debara xo bikerê

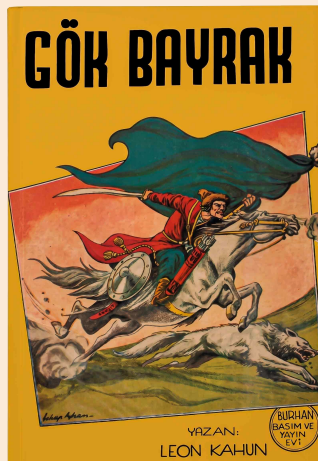
pêkerdene. Esaleta ke seba rojawanî û modernbîyayîş lazîm o, seba ke xorîniya tarîxî bêro meydanvetene, taye zanistkarî ênê wezîfedarkerdene. Verî, xebatê Antropolog Şevket Aziz Kansuyî êno pêşkêşkerdene ke îddîa keno ke awanîya qafîka tîrkan taybetî ya, tewr zî awanîya qafîka hîtîtiyan reyde eynî ya. Peyê cû bi dore komedyenê bînî — pardon, zanistkarî — vejîyenê sehneyî ser. Prof. Dr. Afet İnanê qafîka 64 hezar kesan peymena û îddîa kena ke tirkî, çîmvaman û nîjadê zerdî ra ney, nîjadê ewropayîyan ra ameyê. Gore bi Afet İnanê, tirkî merdimê sumeran ê ke komelo medenî yo tewr kehan yê medenîyetê Mezopotamya yo. Peyê cû, na xanîme fikranê xo yê "dahîyaneyan", xebatanê Sazgehê Tarîxê Tîrkan û nuştîşê kitabane dersanê lîse de, vila kena. Pêro nê xebatan ra dima, Teorîyê Zîwanê Rojî yo

Gore bi nê hîrê embazan ristimê pêro ziwanan û kulturê tirkî yo ke qafîke û roj zî tede, her çî de ke dîyo, rêçê tîrkan ra gêrayêne.

Ê hîrê kesî bîy, hîrê cigêrayoxê bomî. Afet, Şevket û Muazzez

namdar vejîyeno meydan. Gore bi nê teorî merdîmanê verênan roj sey çîmeyê cuye dîyo, bi mana û vengê ke înan dayê bi rojî, ziwan ardo meydan, coka ziwanê merdimîye yo tewr verên Tirkî bîyo. Seba ke destek biderîyo na mesele, hetê Mustafa Kemalî ra wezîfedarkerdişêko peyên zî êno kerdene û Muazzez İlmiye Çığ Xanîme, seba ke îspat bikera ke tirkî maneno bi ziwanê sumerkî, xebatan kena.

Ameyîşê tirkan çira qet dostane nêno resimkerdene? Bi selamdayîşî zî eşkenê bêrê.

Xebatê zanistkî yê ke îspat kenê ke tirkî mîletê tarîxî yê tewr esîl ê tena bes nêkenê, ganî mîtolojî zî newe ra bêro raardene. Seba naye ihtîyacî bi edebîyatê nuşteki û fekkî est a. Romanê nuştexê Leon Cahunî yo Fransizî ke nameyê xo Bayraqa Asmênî (Gök Bayrak) ya û tarîxê 1896î de çap bîyo, tam nê ihtîyacî rê beno cewab. Romanê Bayraqa Asmênî, tirkîtiya

verê îslamiyetî pênas keno ke çiqas berz û xalis bîya. Bi nê romanî, netewperwerîya tirkan a ke newe ameya meydan, rîyê xo çarnena bi Asyaya Mîyanêne. No kitab taye kesanê sey Ziya Gökalpî yo ke nuştexê kitabê "Esasê Tirkperwerîye (Türkçülüğün Esasları)" yo û Nihal Atsız o ke awankerdoxanê netewperwerîya tirkan ra yew o, nînan rê beno çîmeyo sereke.

Bi vateyê Yalçın Küçükî, mertebeyo yewin yê Tirkperwerîye vejîyayo meydan. Abdullah Ziya Kozanoglu yo ke Küçükî seba mertebeyê dîyînî name kerd, verî bi romanê Kızıl Tuğî yo ke 1927î de nuşt, beşdarê nê mucadeleyî beno. Bingeyê tîpê qehremanê tirkan o ke tesîrê xo ewro zî

dewam keno, bi romanê Kızıl Tuğî êno eştene.

Heta mîyanê serranê çewresan ca nêdîyeno bi xebatan ê ke pesna osmanîjan danê. Nê dewrî de romantîzmê Asyaya Mîyanêne û pîlkerdişê ci zaf rewaç de yo. Abdullah Ziya Kozanoglu, xêzeromananê tirkperwerî yê tewr tesîrdaran ra Akbulut Kaanî nuseno. Suat Yalaz o ke Yalçın Küçükî ey ra vato "Mertebeyo hîrêyin zî ti yî", nê xêzeromanî xêz keno. Peyê cû xêzeromanê 'Akbulut Kaanî' yo ke Suat Yalazî tena nuşt, verê bi nameyê 'Kaan', peyê cû zî bi nameyê 'Karaoglan' do bêro çapkerdene. Hîrê mertebeyî zî tamam bîy. Êndî ê wendoxê xêzeromanan est ê ke tarîxê xo de gururî sewbîna ca nêdanê yewna hîşiyatî û kesê ke nê gururî ra para xo nêgênê zî sey dişmenî vînenê.

Bi nê romanî, bingeyê tîpolojîyê camêrdê tirkan ê xêzeromananê tirkan êno eştene ke bêters, biestor, bişîmşê û bicinî yo.

Kovaranê domanan ê dewrî mîyan de, qapaxê hûmareya 42. ê kovara 'Ateş - Çocuklar İçin' ê, mi rê zaf şokker yasena. Tena nê qapaxî ser o, bi seyan pelan tez êno nuştene. Qapaxî de, ma pîlote Sabiha Gökçene vînenê ke destê Atayê xo maçî kena. Peyê Gökçene de teyara ke ci ra espar bena est a û ser o zî unîformaya pîlotan est a. Ma wexto ke tarîxê kovare 9ê Tebaxa 1937î vînenê, bi dehşet lerzenê. No qapax wexto ke bi hezaran pîl û qijê Dêrsimî pîya ameyê qirkerdene, ameyo xêzkerdene. Eke ma bineyna bi baldarî biewnîme, ma unîformaya Sabiha Xanîme ser o, seke tozo ke bombakerdişî ra mendo eşkenîme bivînîme. Bi tarîxo ke no qapax weşanîyayo, mesajê ci zaf eşkera yo; na kovare, seba domanan a ke bi tirkîtiya xo sereberz ê. Para domananê bînan xora bellî ya.

Çocuk esirgeme kurumu tarafından yayımlanan Gürbüz Türk Çocuğu Dergisi'nin logosu. Çocuğun pek de desteğe ihtiyacı var gibi görünmüyor.

صاحب امتیاز: فریادانی مینو
چوچوغلک صبی، تریوی انکشافه یاردیم ایدر
مدیر مسئول: ددقور عی رادیر

Xêzeromano Neteweyî yo ke bi Kovaranê Domanan Dest Pêkerdo

Xêzeromanê tirkan, verê ke rojnaman de bêro çapkerdene, kovaranê domanan de îmkânê averşîyayîş û vilabîyayîşî dî. Beno ke coka hetê wendoxanê tirkan ra xêzeroman wextêko derg sey karê domanan ame dîyene. Ez nêzana labelê eşkera yo ke kovarê domanan, sey weşanê ke tede îdeolojîyê Cumhuriyetî û erjê ci ênê musnayene û seba teşkîlkerdişê nasnameyê neteweyî ênê gurenayene, ameyê dîyene. Seba ke dewrê xo de xêzeroman û kovarê domanan weşanê tewr populer bîy, awankerdişê dewleta neteweyî ya moderne de, sey wasitayê propagandayî xebitnayîşê înan de engel çin o. Ziya Gökalp vano ke Destanê Oguz Kaganî, hikayeyê Dede Korkutî yan zî edebîyatê dewrê Şerê Rizgarîye, metnê sereke yê ke nasnameyê tirkan bi îdealê qehremanîye awan kenê. Diyarbekirîjî Ziya Gökalpî baş şînasnenê. Serra 1926î de, hetê Sazgehê Pawitîşê Domanan ê dewrî ra, Kovara 'Gürbüz Türk Çocuğu' dest bi weşanî kena. Kovarê domananê ke hetê xêzeromanî zaf dewlemend bîy, sey 'Çocuk Sesi' [1928], 'Afacan' [1934] û '1001 Roman' [1939], vejîyenê. Kovara '1001 Roman', her çîqas sere de pêro xêzeromananê pêşeyan ra êna warîye zî, serran ra tepîya ca dana nuştox û xêzkerdixanê tirkperweran zî.

Serra 1939î de, kovarê 'Afacan' û 'Çocuk Sesi' benê yew û bi nameyê 'Ateş' weşanîyenê. 'Çocuk Haftası' serra 1943î de, 'Doğan Kardeş' zî serra 1946î de dest bi weşanî kenê. Nê dewrî de hîna vêşî ca dîyeno xêzkerdixanê tirkan û xêzeromanê tirkperweran.

Serranê 1950î de xêzeromanê tirkperweran de vurîyayîşêko balkêş çirîyeno û xêzeromanê ke rîyê xo çarnenê bi Osmanî, dest bi weşanî kenê. Xêzeromanê 'Seferê Barabarasî yo Peyên [Barbaros'un Son Seferi]' yo ke Ratîp Tahir Burakî xêz kerdo, Rojnameyê 'Hürriyetî' de dest bi weşanî keno. No xêzeroman, xeberberê kovaranê domanan ra vîyartîşê bi rojnameyan o.

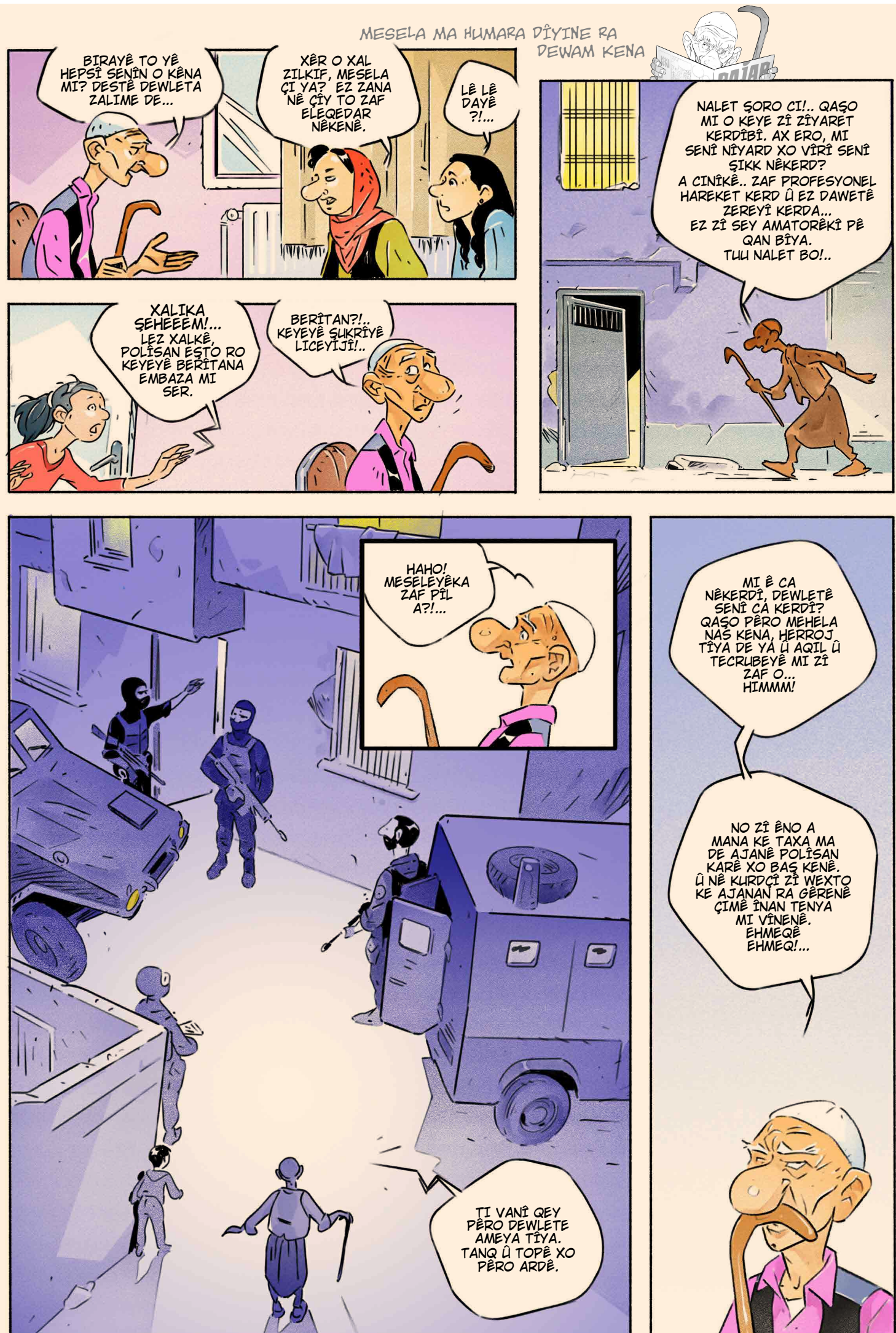
Ez xêzeromanê tirkperweran ê ke populerîya xo serranê 1950î ra dima hîna zêdîyaya, hûmareya ameyoxe de do dewam bikera bidera şînasnayene.

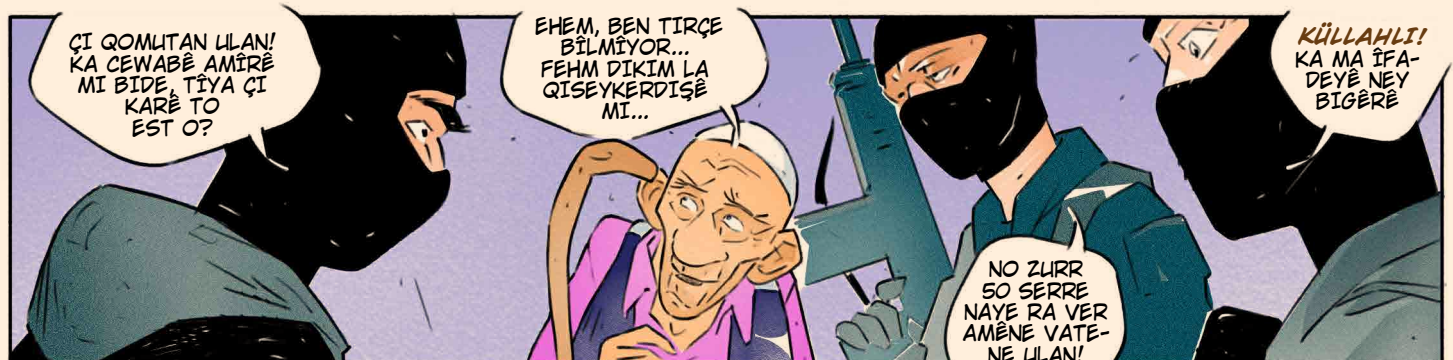
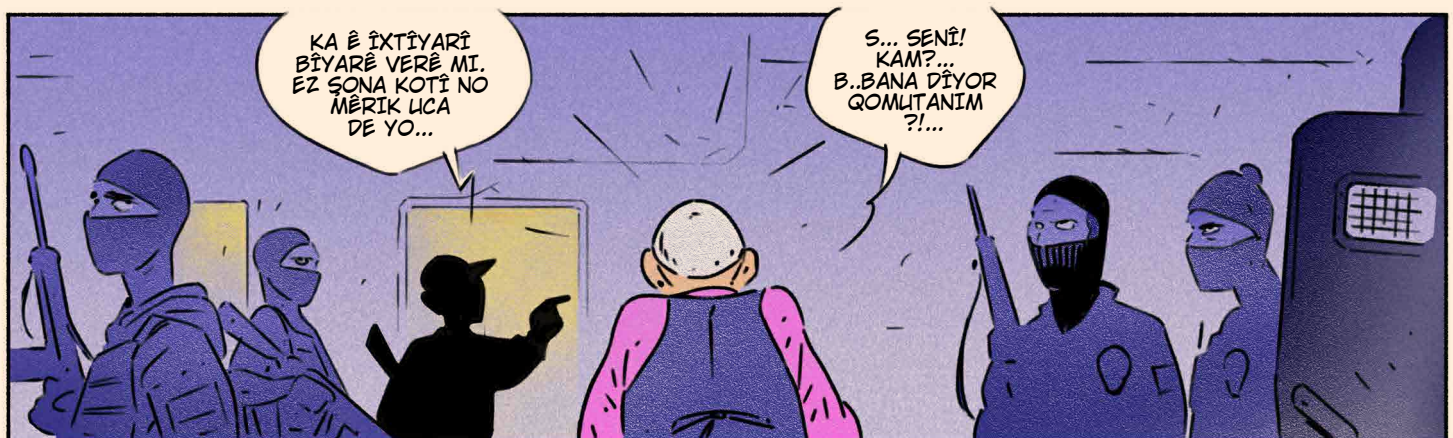
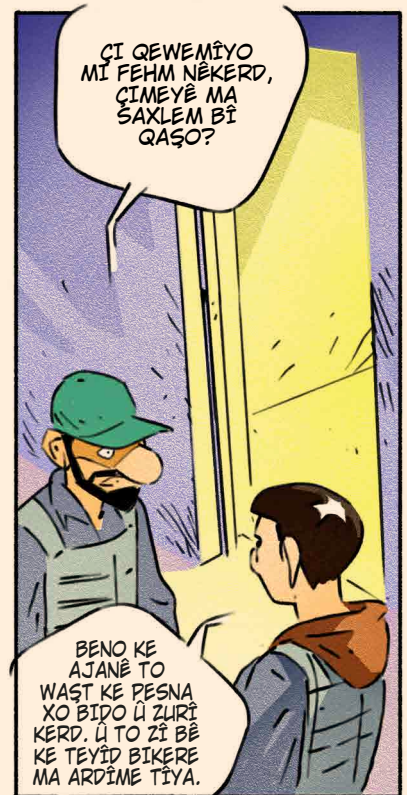

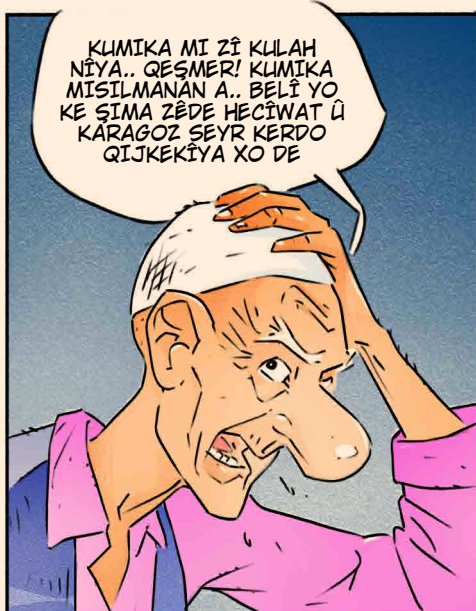
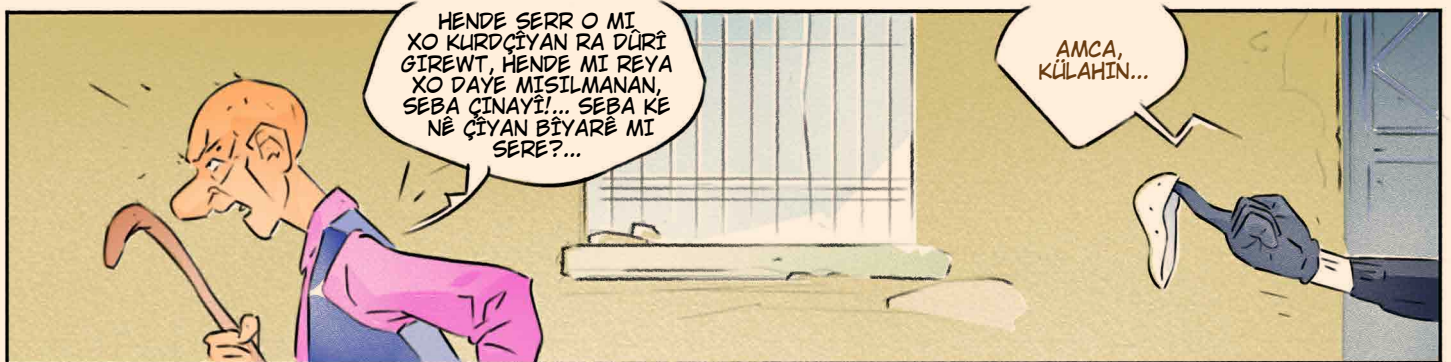
Nê kovaranê domanan yê dewrê verênî de, zaf reyan ca dîyeno bi xêzeromananê amerîkayîjan. Xêzeromananê tirkan de zî zaf reyan lehengê tarîxî ênê hikayekerdene. Çünke gore bi nê kovaran, tarîxê tirkan tena bi hikayeyanê qehremanîye pîr o ke bi şerêf do bêrê vatene. Eke sehneyêkê kiştîşî yo ke karakterê Tirkan beşdarê ci beno, est bo zî, no sucê ê kesî yo ke kiştîyayo û ey no heq kerdo. Xirabîyî û zaafîy, taybetmendî yê ke tena neteweyê bînî eşkenê bîmusnê.

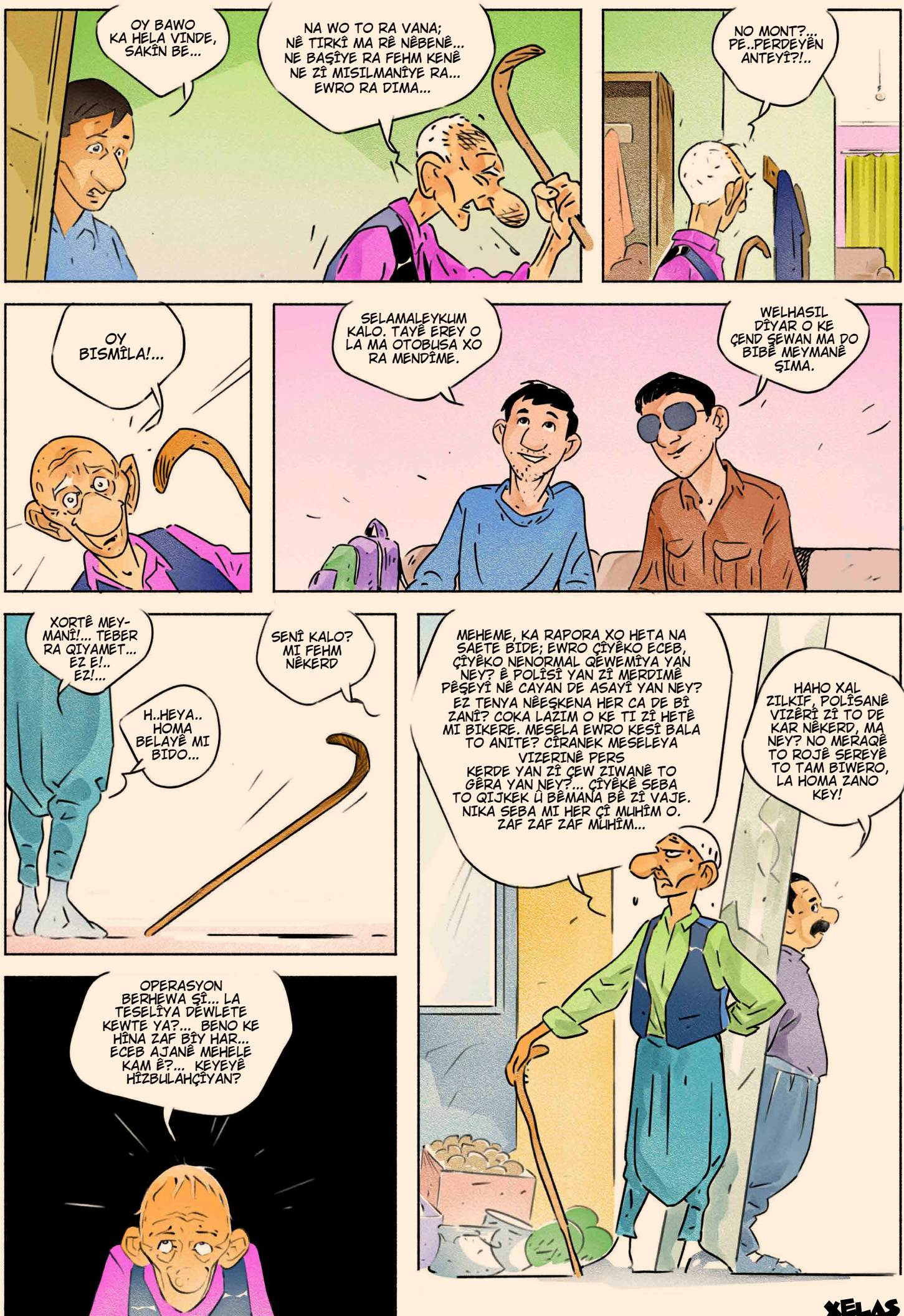

DEDEKTÎFÊ KUÇEYANÊ TENGAN ZILKIF
Şêxmûs Çîçek

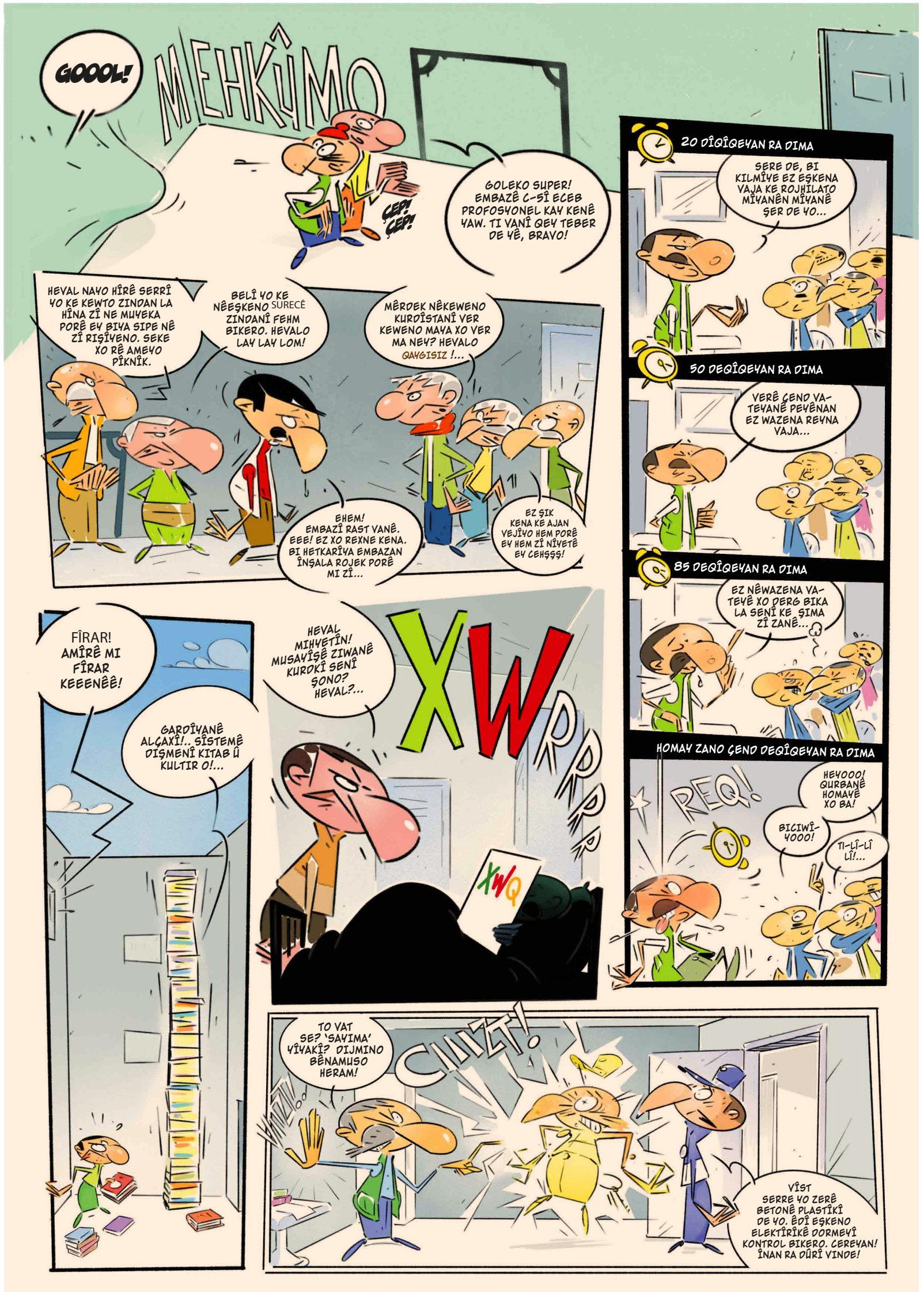
XÊZ-ARŞÎV

TIRŞİK

EŞREF MUMCU

VANÊ KE:
HÎNA KE NAMEYÊ NÊ KOYAN ÇIN BÎ TÎKILA ÎNAN DE HOMAYÎ
CIWIYAYÊNE Û ROJ TEWR WÊŞ TÎYA DE GERISÊ KOYÊ NEMRÛ-
DÎ DE VEJÎYAYÊNE. VANÊ KE ROJE ROJ HENDE NÊZDÎ HENDE
RINDEK VEJÎYAYO KE TEWR HOMAYÎ ZÎ BÎYÊ KEMERE Û WINÎ
MENDÊ.

REYNA VANÊ KE ROJ SEBA XATIRANÊ NÊ DOSTANÊ XO YÊ QEDÎ-
MAN KE BÊ KE BILEWÎYÊ ROJÎ TEMÂŞE KENÊ VEJÎYO

NÊZANA EZ ZUREKERÊ Ê VERÊNAN A

TAYÎ ZÎ VANÊ KE WEXTANÊ ZAF VERÊNAN DE QIRALÊ
KOMAGENE YO KE NÊ CAYAN DE CIWIYAYO ANTIOCHOSO
1. SEBA BÊMERGIYE HEYKELANÊ HOMAYAN HET DE HEY-
KELÊ XO ZÎ VIRÂŞTO. EZ VANA NO YEW ÇIYEKO WINASÎ
BÎ KE SEKE YEW NAMDARANÊ Ê DEWRÎ REYDE SELFÎ
BIANCO.

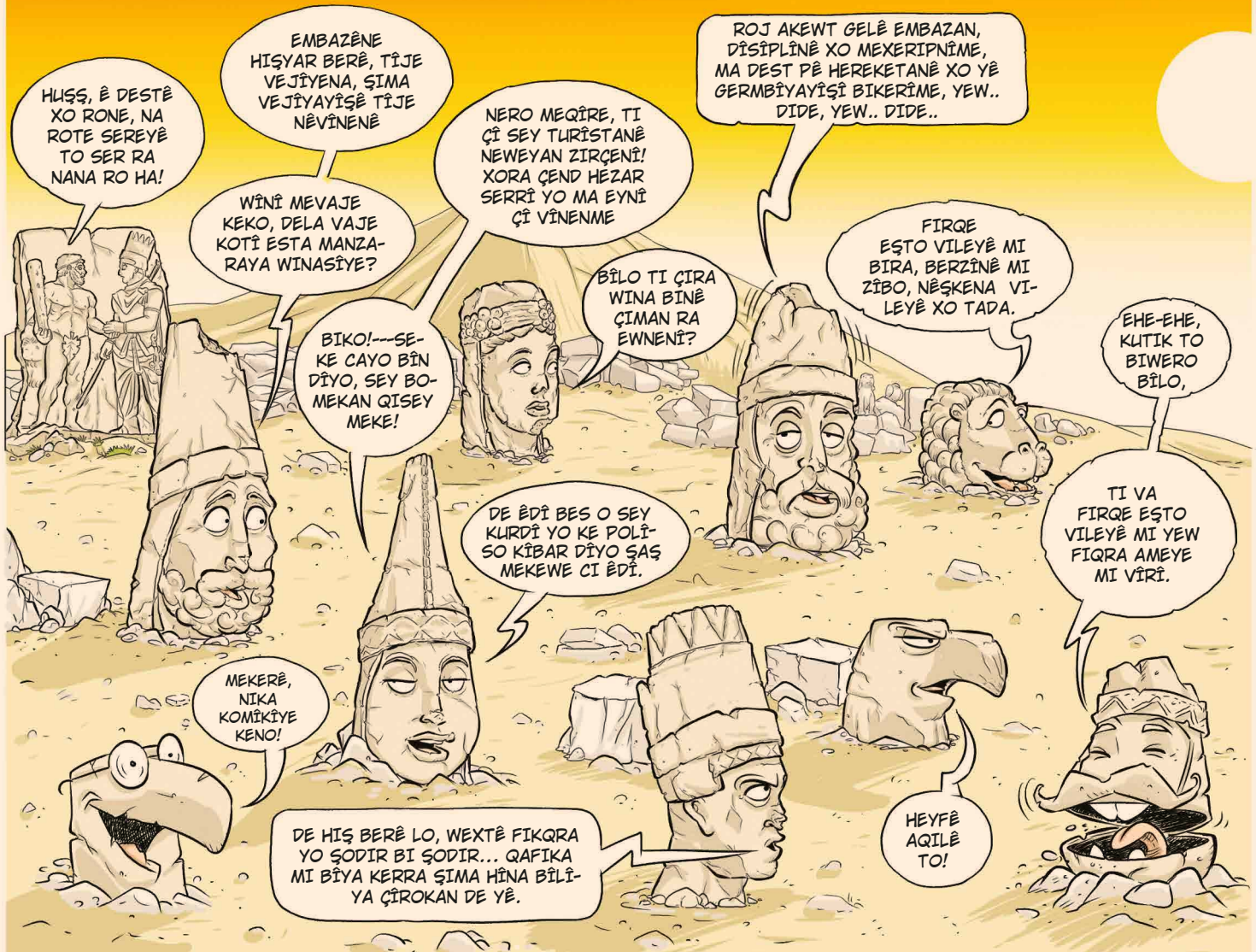
NÊ ZÎ BENO KE ZURÊ Ê VERÊNANÊ BÎNAN Ê.

DOMANÊ NEMRÛDÎ

MAM CÎCÎ

KAMCÎN RAST O HOMAY BIZANO

LA EZ BAŞ ZANA KE NÊ HOMAYÊ KEMERÊNÎ VEJÎYAYÎŞÊ
ROJÎ RA HETA AWANŞIYAYÎŞÎ HIÇ VENGÊ XO NÊBIRNENÊ,
QISEY KENÊ. XORA ŞIMA KE TAYE CI RA BIBÊ NÊZDÎ Û
GOŞ BÎNÊ SER ŞIMA ZÎ EŞNAWENÊ NÊ HOMAYANÊ FEKWA-
ZONANÊ KE ŞAHÎDÎYA BÎ HEZARAN SERRAN KERDA.

BAJAR

Wayîra Îmtiyazî/Îmtiyaz Sahibi: Nameyê Şaredariya Amedî Ya Şaristanê Girsî Ser O/Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Adına Zeynep Yaş Salam
Karê Nuştayan û Wayîrê Îmtiyazî/Yazı İşleri ve İmtiyaz Sahibi: Tahir Baykuşak
Edîtor: Dogan Güzel
Açarnayîşê Kirmanckî: Deniz Gündüz
Adres: Yenişehir Mah. İstasyon Cad. No 65 Yenişehir/Diyarbakır